

Maohua Li – Zéman Zoltán – Jing Li

A vállalatok társadalmi felelősségvállalásának hatása a kínai gazdasági fejlődésre

ÖSSZEFOGLALÓ: A gazdaság növekedésével sok probléma is felmerül, például környezetvédelmi problémák. A tudósok és kormánytisztviselők egyre több figyelmet szentelnek a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának (*corporate social responsibility* – *CSR*). A jelen tanulmány keretében a vállalatok társadalmi felelősségvállalása (CSR) és a kínai gazdasági fejlődés (GF) közötti kapcsolatot vizsgáljuk meg; a tanulmány célja emellett, hogy referenciaként szolgáljon a kínai kormánytisztviselők, valamint a tőkepiaci befektetők számára. Kitűzött célunk eléréséhez két külön kutatási módszert alkalmazunk. Elsőként a független mintás T-próba módszerével mérjük fel a CSR szintje és a gazdasági fejlődés közötti kapcsolatot. Majd többváltozós lineáris regressziós modelleket alkotunk és az SPSS 22 szoftver segítségével elemezzük, milyen összefüggés áll fenn a CSR és a kínai gazdasági fejlődés között. A vizsgálat eredményeképpen megállapítjuk, hogy a CSR viszonylag magas szintje objektívabb gazdasági fejlődést eredményez; ezzel szemben az olyan időszakokban, amikor a vállalatok nem hajlandók a társadalmi felelősségvállalásra, a gazdasági fejlődés a szokásos.

KULCSSZAVAK: társadalmi felelősségvállalás, gazdasági fejlődés, korrelációanalízis, regresszióelemzés

JEL-KÓDOK: E01, G39, O16

A jelen évszázad elején több környezetvédelmi ügy is komolyan kihatott a befektetők tőkepiacokra vetett bizalmára. A jelenség számos tényezőjének tanulmányozása után a világ tudósai egyre nagyobb figyelmet szentelnek a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának (*corporate social responsibility* – *CSR*).

HÁTTÉR

Az embereket is egyre élénkebben foglalkoztatja a társadalmi felelősségvállalás hatékonysága és átláthatósága. Vállalkozók, kutatók, sőt kormánytisztviselők is tudatában vannak

annak, hogy egy jó társadalmi felelősségvállalási rendszer pótolhatatlanul fontos egy ország gazdasági fejlődése szempontjából (Dawkins, 2016).

Mindezidáig nem született egyértelmű és egységes álláspont a vállalatok társadalmi felelősségvállalásával kapcsolatban sem Kínában, sem külföldön, és a társadalmi környezet változásával párhuzamosan a CSR pontos jelentése is folyamatosan változik. A társadalmi felelősségvállalás fogalma 1924-ben jelent meg először, abban az időben azonban a vállalatok vezetői a profit maximalizálására törekedtek és alapvetően negatívan álltak hozzá a társadalmi felelősségvállalás kérdéséhez. Az 1960-as éveket követően a vállalkozások elkezdtek figyelmet fordítani a profit és társadalmi érdek

Levelezési e-cím: maohua.li@qq.com

kapcsolatának, így a társadalmi felelősségvállalás jelentése is kibővült. Archie B. Carroll (1979) meghatározása szerint a társadalmi felelősségvállalás „a vállalat által gazdasági, jogi, erkölcsi és jótékonyági téren vállalt felelőségek összessége”, amely koncepció ma is széles körben használatos. Ezt követően a társadalmi felelősségvállalás koncepcióját a társadalmi válasz, állami felelősségvállalás, vállalati szociális teljesítmény, üzleti etika, a vállalati polgár társadalmi szerepvállalása, a társadalmi felelősségvállalásba való befektetés stb. fogalmaiból vezették le. A vállalati felelősségvállalás tudományos kutatásának addig hiányzó elméleti alapjait R. Edward Freeman könyve, a „Stratégiai menedzsment: a stakeholder megközelítés” (1984) fektette le. Az Üzleti szótár így határozza meg a CSR-t: *„A vállalat felelősségtudata a közösség és a (mind ökológiai, mind társadalmi értelemben vett) környezet iránt, amelyben működik. A vállalat ezt az állampolgári kötelezettségét a hulladék és szennyezés csökkentését célzó folyamatokon, oktató és szociális programok megvalósításán, valamint úgy juttatja kifejezésre, hogy tisztességes haszon elérésére törekszik az általa használt erőforrásokból.”*

A CSR Amerikában

A fogalom az Egyesült Államokból indult el, amely törvényeket és jogszabályokat alkot a CSR végrehajtása érdekében. Az Egyesült Államok már a század elején megkövetelte, hogy a vállalkozás ügyvezetője társadalmi felelősségvállalási információkat szolgáltatson, abban reménykedve, hogy egy kötelező rendszer felállításával sikerül gátat vetni az egyre komolyabb környezeti problémáknak (Kolk, 2016). Ezeknek a törvényeknek a kihirdetésével és végrehajtásával a tőkepiac is elismerte a társadalmi felelősségvállalási rendszert, és ezeknek a törvényeknek jelentős a hatása a világ többi országában is.

A CSR Kínában

Kínában csupán nemrégiben vezette be a kormány a társadalmi felelősségvállalás kötelező rendszerét megvalósító jogszabályt. A társadalmi felelősségvállalás vonatkozású törvények és jogszabályok azonban először a tőzsdén jegyzett kínai cégeknek csupán egy részére vonatkoztak. A kötelező rendszer széles körű bevezetése – a 2005. évi „Társadalmi Felelősségvállalás Irányelvek” végrehajtásához hasonlóan – fokozatosan történik meg. Jelképes, hogy a társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos adatszolgáltatás önkéntesből kötelező lett, miközben Kína társadalmi felelősségvállalási rendszere is egyre tökéletesedik (Zhu, 2009).

Közvetlenül ezt követően, a társadalmi felelősségvállalás rendszerének és a vonatkozó törvényeknek a további megvalósítása érdekében a sanghaji és a sencseni tőzsde is kidolgozott a társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos végrehajtási irányelveket. Mindez jelzi: amellett, hogy a tőzsdén jegyzett cégek maradéktalanul megértették és megvalósították a társadalmi felelősségvállalást, a tőkepiac is megfelelő figyelmet szentel a kérdésnek.

2007-ben az Államtanács Kínai Állami Vagyonfelügyelő és Vagyonkezelő Bizottsága által kiadott Útmutató az állami vállalkozások számára társadalmi felelősségvállalásuk teljesítéséhez című dokumentum több rendelkezést is tartalmaz a kínai vállalkozások társadalmi felelősségvállalásával kapcsolatban. A CSR-jelentés elkészítéséhez részletes útmutatást nyújt a Kínai Társadalomtudományi Akadémia által kiadott Útmutató a vállalatok társadalmi felelősségvállalási jelentéseinek az elkészítéséhez Kínában (CASS-CSR 2.0) című dokumentum.

A sanghaji tőzsde több szabályzatot is megjelentetett a CSR-rel kapcsolatban, például „2009. évi 1. számú tájékoztató jegyzett cégek számára: a belső ellenőri jelentés és a társadalmi felelősségvállalási jelentés elkészítése”, „Irányelvek a CSR jelentés elkészítéséhez” stb.

A sencseni tőzsde is közzétett CSR vonatkozású szabályzatokat, például „Értékelési szabályzat a sencseni tőzsdén jegyzett cégek adatszolgáltatási munkájához” 2013-ban, „1. számú tájékoztató az igazgatóság információszolgáltatásához – a rendszeres adatszolgáltatással kapcsolatos kérdések” stb.

A CSR és a GF közötti kapcsolat

Mint tudjuk, a vagyont a társadalomban a vállalkozások teremtik, így a vállalkozások, különösen a tőzsdén jegyzett cégek, kulcsfontosságú szerepet játszanak a gazdasági fejlődésben. A vállalalkozási tevékenység (mikrogazdaság) kihat a nemzetgazdasági fejlődésre (makrogazdaság). A közgazdaságtanban a híres étlap-költség-elmélet foglalkozik a mikrogazdaság étlap-költsége és a makrogazdasági fejlődés kapcsolatával. Ami a CSR-t illeti, *JinFu Zhu* (2009) a CSR és a gazdasági fejlődési modell átalakításának a kapcsolatát elemezte. *José Luis Navarro Espigares és szerzőtársai* (2006) a CSR-rel és az Európai Unió gazdasági növekedését vizsgálták, és arra a következtetésre jutottak, hogy a társadalmi felelősségvállalás gazdasági hatása lefordítható a cégek által előidézett közvetlen és közvetett hatásokra. Mindazonáltal egyetlen kutató sem foglalkozott még a CSR és a kínai gazdasági fejlődés kvantitatív összefüggéseivel. A jelen tanulmány ezt a hiányt kívánja pótolni.

Annak érdekében, hogy a tanulmány elérje a megfelelő eredményt, valamint hogy a gazdasági fejlődést meghatározó több tényezőt is tekintetbe vegyünk, kontrollváltozókat vezetünk be a vállalkozásokra. Ez egyúttal a tanulmány megbízhatóságát is biztosítja. *Margarita Tsoutsoura* (2004) azonban pozitív kapcsolatot lát a CSR és a pénzügyi teljesítmény között. Ez azt jelenti, hogy kollinearitási diagnosztikai probléma lesz a CSR és a jelen tanulmány céljaira kiválasztott kontrollváltozók

között. A kollinearitási diagnosztikai probléma megoldása érdekében több különböző módon foglalkozunk a változókkal ahelyett, hogy közvetlenül használnánk őket. Például nem használjuk a vállalkozások vagyont közvetlenül kontrollváltozóként, hanem ehelyett a „SIZE=log (mérlegfőösszeg)” képletet alkalmazzuk. A változók kezelésének a módja részletesen látható az 1–4. táblázatokban. Ezzel együtt miután foglalkoztunk a változókkal, a korrelációanalízist is lefolytatjuk a többváltozós lineáris regresszióanalízis elvégzése előtt.

KUTATÁS

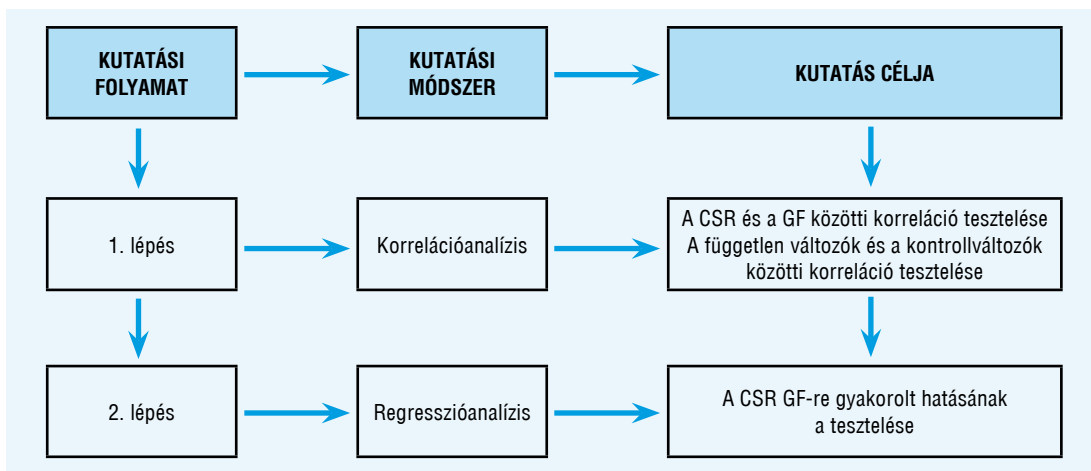
Kutatási struktúra

A jelen tanulmány két külön lépésből áll. Az első lépés a korrelációanalízis elvégzése a CSR szintje és a GF közötti összefüggés, valamint a független változók és a kontrollváltozók közötti korreláció tesztelése érdekében. A második lépés többváltozós lineáris regresszióanalízis elvégzése a CSR-nek a GF-re gyakorolt hatásának a tesztelésére. A kutatás általános felépítése az 1. ábra szerint írható le.

A kutatás jelentősége

Bár a legtöbb tudós és kormánytisztviselő felismerte már a társadalmi felelősségvállalás fontosságát, a tőkepiaci befektetők még ma is a hagyományos gazdasági mutatók segítségével mérik a gazdasági fejlődést. A nem gazdasági mutatók, mint például a társadalmi felelősségvállalás, nem kapnak kellő figyelmet. Nagyon fontos, hogyan elemezhetjük a gazdasági fejlődést a társadalmi felelősségvállalás szempontjából.

A gazdasági fejlődés a nemzet alapvető küldetése, és a fenntartható gazdasági fejlődés a siker záloga a nemzetgazdaság számára. Ugyanakkor az is a nemzet küldetése közé

A KUTATÁS ÁLTALÁNOS FELÉPÍTÉSE

Forrás: saját szerkesztés

tartozik, hogy kialakítson egy jó társadalmi felelősségvállalási rendszert, amely segít a vállalkozásoknak, hogy jobban kihasználhassák a belső és külső lehetőségeket és nagyobb profitot érjenek el. A jelen tanulmány nagyon fontos a kormánytisztviselők és a tőkepiaci befektetők számára, jelentőségét többek között a következő megállapítások adják.

Először is, rendes körülmények között a jó társadalmi felelősségvállalást és a jó vállalati teljesítményt a jó kormányzás jeleként értelmezi a tőkepiac, ami több befektetőt vonz. Látható, hogy a jól megtervezett társadalmi felelősségvállalási rendszer vagy mechanizmus nagyon fontos szerepet játszik a kedvező tőkepiaci imázs kialakításában és a nemzetgazdaság teljesítményének javításában.

Másodszor, a jó társadalmi felelősségvállalás segítségére lehet a befektetőknek abban, hogy jobban megértsék az adott jegyzett cég irányítására vonatkozó információkat, és feloldják a befektetéssel kapcsolatos információk aszimmetriaproblémáit.

Végül megemlíthető, hogy a gazdasági fejlődés értékelésére alkalmazott hagyományos módszerek a gazdasági mutatókat vizsgálják.

Bizonyos értelemben a gazdasági mutatóknak sok előnyük van: intuitívak, könnyen összehasonlíthatók és így tovább. Az üzleti tranzakciók komplexitásával és a tőkepiac diverzifikálásával azonban egyre fontosabbak a nem gazdasági információk, ami megköveteli, hogy a tőkepiac is több figyelmet szenteljen a nem gazdasági mutatóknak.

A SZAKIRODALOM ÁTTEKINTÉSE

Amerikában a vállalatok társadalmi felelősségvállalásával kapcsolatos kutatás viszonylag kiforrott, és rendelkezésre áll egy erre vonatkozó egységes tudásrendszer (Nollet et al., 2016). Az amerikai kutatás leginkább arra irányul, miként lehetne felhasználni a társadalmi felelősségvállalást a pénzügyi-számviteli információk megbízhatóságának javítására, míg Kínában a kutatás viszonylag későn kezdődött, viszont bőségesen vannak eredmények. A kínai tudósokat nemcsak az foglalkoztatja, milyen hatással van a társadalmi felelősségvállalás a pénzügyi jelentésre, hanem az is, hogyan lehetne javítani a pénzügyi információk

minőségét a társadalmi felelősségvállalás alapján (Luo – Du, 2015).

Egyes hazai és külföldi tudósok a társadalmi felelősségvállalástól a vállalatirányítás javulását várják. Vannak, akik a társadalmi felelősségvállalás és a vállalatirányítás, illetve a vállalatirányítás és a gazdasági fejlődés kapcsolatát vizsgálják (Zhu, 2009). Mások a likviditáselmélet alkalmazásával a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának a cég finanszírozási költségeire tett hatását, illetve a tőke-likviditás alapján a cég működési teljesítményét tanulmányozzák (Bartling et al., 2015). Az ország tudósai a társadalmi felelősségvállalás kérdését a legkülönbözőbb szempontokból vizsgálják, és kutatási eredmények is bőven állnak rendelkezésre.

Az eddigi kutatások főleg azzal foglalkoztak, miként lehet a társadalmi felelősségvállalást megvalósítani, a társadalmi felelősségvállalást, illetve a társadalmi felelősségvállalás rendszerét erősíteni, valamint a társadalmi felelősségvállalás és a vállalkozás pénzügyi teljesítményének a kapcsolatát vizsgálták. Azonban kevesen vették górcső alá a társadalmi felelősségvállalás és a gazdasági fejlődés kapcsolatát. A jelen tanulmány a korábbi kutatások eredményeire alapozva Kína mintaadatait használja a társadalmi felelősségvállalás és a kínai gazdasági fejlődés kapcsolatának a vizsgálatára.

KUTATÁSI TERV

Hipotézis

Akár a hagyományos megbízó-ügynök elmélet, akár a modern jelzésmodell felől nézzük, igen komplex a kapcsolat a vállalatok társadalmi felelősségvállalása és a nemzet gazdasági fejlődése között. Voltaképpen a társadalmi felelősségvállalás mint a vállalkozás működésirányításának egyik záloga nemcsak a vállalkozás vezetését, hanem pénzügyi információinak a

minőségét is javíthatja. Emellett a társadalmi felelősségvállalás és a gazdasági fejlődés egymással pozitív korrelációban áll. Emiatt a jelen tanulmányban feltételezzük, hogy a társadalmi felelősségvállalás és a gazdasági fejlődés relációja pozitív. Ezt azt jelenti, hogy a társadalmi felelősségvállalás viszonylag magas szintje várhatóan objektívabb gazdasági fejlődést eredményez. Eszerint a következő hipotézist állítjuk fel:

H0: A CSR és a GF között pozitív kapcsolat áll fenn.

A jelen tanulmány célja a CSR és a GF közötti kapcsolat vizsgálata, úgyhogy csak ezekre állítunk fel hipotézist, és nem állítunk fel hipotézist a kontrollváltozók és a GF közötti kapcsolatra.

Anyag és módszerek

A jelen tanulmány keretében használt mintazömét 681,¹ a kínai tőzsdén jegyzett cég alkotja. A megbízható és elfogulatlan eredmény biztosítása érdekében más cégeket is kiválasztottunk referencia céljából. A minta kiválasztásakor bizonyos cégeket nem szerepeltettünk a jelen tanulmányban, kihagytuk például azokat a cégeket, amelyekről nem áll rendelkezésre teljes körű pénzügyi vagy társadalmi felelősségvállalás információ. Minden adat a kínai értéktőzsde honlapjáról származik, és az adatok feldolgozása manuálisan történt.

A gazdasági fejlődésre vonatkozó adatokat – mint az EVA, RGDP, ATR, PCDI – a Kínai Nemzeti Statisztikai Hivatal adataiból válogattuk. Az adatok a 2005 és 2014 közötti időszakból valók. Ennek az az oka, hogy 2005 óta tesznek közzé társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos információkat.

E hipotézis – vagyis hogy pozitív korreláció áll fenn a társadalmi felelősségvállalás és a nemzet gazdasági fejlődése között – igazolása érdekében a jelen tanulmányban függet-

len mintás T-próbát és többváltozós lineáris regresszióanalízist alkalmazunk. Először osztályozzuk a kínai értéktőzsdén jegyzett vállalkozásokat a CSR szintje alapján, és elvégezzük a T-próbát. Majd felépítünk négy többváltozós lineáris regressziós modellt, és az SPSS 22 szoftver segítségével többváltozós lineáris regresszióanalízist végzünk a társadalmi felelősségvállalás és a gazdasági fejlődés korrelációjának az alátámasztására.

MÉRÉSI PROBLÉMÁK

A társadalmi felelősségvállalás mutatói

A vállalatok társadalmi felelősségvállalását magyarázó változóként használjuk. A kínai cégek CSR-szintjének a mérését a 2007-ben alapított Lingrun cég CSR-minősítése segítségével végezzük. A Lingrun cég az irányadó külső CSR-minősítő ügynökség Kínában; elkötelezettek a tudományos és objektív CSR minősítési információk nyújtása iránt a társadalmilag felelős

befektetés (SRI), a fogyasztók és az állami szféra felelőssége vonatkozásában. A Lingrun cég CSR-jelentés minősítése tartalmazza az ESG (környezetvédelem, társadalom, vállalatirányítás) szerinti besorolást, a CSR-beruházóknak nyújtott szolgáltatásokat stb.

A kollinearitási diagnosztikai probléma megoldása érdekében a CSR-jelentés minősítés eredményt a következő képlet szerint korrigáljuk, ami egyúttal összehasonlíthatóbbá és könnyebben feldolgozhatóvá teszi az adatokat. Így végül az RKS-t (a korrigált Lingrun CSR-jelentés minősítést) választjuk, mint a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának szintjét mutató magyarázó változót. Az eredményeket az 1. táblázat mutatja.

$$RKS = \text{Score}/10$$

A Lingrun cég besorolási rendszere C-től AA-ig terjed, ami komplikáltabb és nehezebben elemezhető. A CSR és a gazdasági fejlődés közötti kapcsolat könnyebb érthetősége érdekében újraosztályozzuk a CSR-értékeket a korrigált CSR-jelentés minősítések alapján; az eredményeket a 2. táblázat mutatja.

1. táblázat

A LINGRUN CÉG CSR-JELENTÉS MINŐSÍTÉSEI (RÉSZLEGES)

sz.	Ágazati besorolás	Értékpapírkód	Vállalkozás megnevezése	Minősítés	Előrejelzés	Pontszám	RKS
1	Biztosítás	601318	Ping An	AA	pozitív	78,71	7,87
2	Bányászat	601088	Shen Hua	AA	pozitív	78,49	7,85
3	Gyógyszeripar	600196	Fosun Pharma	AA	pozitív	76,14	7,61
4	Pénzügyi szolgáltatás	601398	ICBC	AA-	pozitív	72,38	7,24
5	Szállítmányozás	601111	Air China	A+	pozitív	71,92	7,19
6	Ingatlan	000002	Vanke	A+	pozitív	71,06	7,11
7	Biztosítás	601601	CPIC	A+	stabil	70,06	7,01
4+8	Pénzügyi szolgáltatás	600000	SPDB	A	stabil	68,7	6,87
9	Pénzügyi szolgáltatás	601998	CITIC	A	pozitív	68,14	6,81
10	Bányászat	601857	CNPC	A	pozitív	67,06	6,71

Forrás: <http://www.rksratings.com/>

A gazdasági fejlődés mutatói

Az ország gazdasági állapota mint magyarázott változó számszerűleg mérhető, vagyis a gazdasági fejlődés tükrözi az ország gazdasági állapotát. Így a jelen tanulmányban a gazdaság hozzáadott értékét (EVA), a GDP növekedési rátáját (RGDP), az állóeszközökbe történő beruházás növekedését (ATR) és az egy főre jutó rendelkezésre álló jövedelem növekedési ütemét (PCDI) vettük a gazdasági fejlődés fokmérőjének. A függő változók részletes leírását a 3. táblázat mutatja.

Kontrollváltozók

A rendelkezésre álló kutatási eredmények alapján számos vállalati tényező befolyásolja a vállalkozások nyereségességét, ami a gazdasági fejlődés sarokköve. Az eredmények pontossága miatt – a CSR és a gazdasági fejlődés közötti korreláció pontos tükrözése érdekében

– a következő kontrollváltozókat választottuk: adósság mérlegfőösszeghez viszonyított aránya (DTA), vállalkozás vagyona (SIZE), veszteséges-e (LOSS), különleges elbánás alá esik-e (ST). (Lásd 4. táblázat)

LEÍRÓ ELEMZÉS

A helyzet és az általunk kiválasztott változók trendjeinek jobb megértése érdekében a jelen tanulmány keretében először leíró elemzésnek vetjük alá az RKS-t.

Az RKS leíró elemzése

Az 5. táblázatból láthatjuk, hogy a mintában szereplő cégek száma évről évre nő. A 2014-es évben a társadalmi felelősségvállalás jelentést kiadó cégek száma 681-re emelkedett, ami jelzi, hogy egyre többen ismerik fel a CSR-információk jelentőségét és adnak közre CSR-

2. táblázat

CSR-ÚJRAOSZTÁLYOZÁS

RKS	0~2,50	2,51~5,00	5,01~7,50	7,51~10,00
Minősítés	nem felelt meg	megfelelt	jó	kiváló

Forrás: saját szerkesztés

3. táblázat

FÜGGŐ VÁLTOZÓK LEÍRÁSA

Változó	Rövidítés	Változó meghatározása
A gazdaság hozzáadott értéke	EVA	Az EVA a gazdaság adózás utáni nettó működési eredménye
A GDP növekedési rátája	RGDP	$RGDP = \frac{\text{jelenlegi GDP} - \text{előző GDP}}{\text{előző GDP}}$
Az állóeszközökbe történő beruházás növekedési rátája	ATR	$ATR = \frac{\text{jelenlegi ATR} - \text{előző ATR}}{\text{előző ATR}}$
Az egy főre jutó rendelkezésre álló jövedelem növekedési rátája	PCDI	$PCDI = \frac{\text{jelenlegi PCDI} - \text{előző PCDI}}{\text{előző PCDI}}$

Forrás: saját szerkesztés

4. táblázat

KONTROLLVÁLTOZÓK LEÍRÁSA

Változó	Rövidítés	Változó meghatározása
Adósság mérlegfőösszeghez viszonyított aránya	DTA	DTA=összes adósság/mérlegfőösszeg
Vállalkozás vagyona	SIZE	SIZE=log (mérlegfőösszeg)
Veszteséges-e	LOSS	Amennyiben a nettó eredmény negatív, „LOSS”=0, egyébként „LOSS”=1
Különleges elbánás alá esik-e	ST	Amennyiben a társaság részvénye különleges elbánás alá esik, „ST”=0, egyébként „ST”=1

Forrás: saját szerkesztés

5. táblázat

AZ RKS LEÍRÓ ELEMZÉSE ÉVEK SZERINT

Év	Max.	Min.	Átlag	Minta (681)
2005	6,1	3,3	4,23	13
2006	7,1	2,2	4,73	123
2007	7,4	1,6	4,96	136
2008	7,2	1,8	4,23	170
2009	7,7	2,1	4,91	272
2010	8,1	1,9	5,01	377
2011	8,6	2,3	5,12	490
2012	9,2	2,5	5,34	503
2013	9,6	2,2	5,47	625
2014	9,6	2,8	5,68	681

Forrás: saját szerkesztés

információt CSR-jelentés formájában. Az RKS maximális értéke is évről évre nő, egyes cégek RKS értéke a 9,6-ot is eléri.

A kutatási minta leíró elemzése

A kutatási eredmények pontosságának a biztosítása érdekében a sencseni és sanghaji tőzsdén jegyzett valamennyi cégtípusból válogattunk. (Lásd 6. táblázat) Az általunk kiválasztott jegyzett cégek legmagasabb százalékban a gyáripárba tartoznak, a gyáripárnak a kínai

gazdaságban betöltött fontos szerepe miatt. A 0,29 százaléktól 28,05 százalékig terjedő eloszlás megfelel az adott ágazat fontosságának a kínai gazdaság szempontjából. Természetesen az adott helyzetben a banki ágazat százalékos aránya a legalacsonyabb.

KORRELÁCIÓANALÍZIS

Ebben a részben először a független mintás T-próbát végezzük el a CSR szintje és a kínai gazdasági fejlődés közötti kapcsolat ellenőrzé-

A KUTATÁSI MINTA LEÍRÓ ELEMZÉSE KATEGÓRIÁK SZERINT

Jegyzett cég	Db	Százalék	Átlag RKS
Mezőgazdaság	111	16,30	8,10
Bányászat	51	7,49	9,22
Ipar	191	28,05	9,01
Áram	4	0,59	9,23
Építőipar	11	1,62	7,95
Nagy- és kiskereskedelem	44	6,46	8,40
Szállítmányozás	57	8,37	8,82
Szállodaipar	69	10,13	7,66
Informatika	38	5,58	7,07
Banktevékenység	2	0,29	8,70
Ingatlan	26	3,82	9,60
Kultúra és sport	77	11,31	9,08
Összesen	681	100	

Forrás: <http://www.szse.cn> és <http://www.sse.com.cn/>

se céljából. Ezt követően a független változók közötti kapcsolatot teszteljük annak ellenőrzése érdekében, alkalmasak-e a változók a következő többváltozós lineáris regresszióanalízisre.

Független mintás T-próba

Annak vizsgálata céljából, hogy van-e valamilyen eltérés a gazdasági fejlődés tekintetében a CSR különböző szintjei esetében, a jelen tanulmány a kínai tőzsdén jegyzett vállalkozásokat a 2. táblázatban felállított rangsor szerint csoportokba sorolja. A számítási folyamat során a jelen tanulmányban nemcsak a mintaadatokat teljesítménymutatóinak középértékét számítjuk ki, hanem a szomszédos kategóriák közé eső teljesítménymutatók D-értékét is, amelyeket behelyettesítünk a T-érték képletbe a szignifikáns eltérés meghatározása érdekében. A következő eredményeket kaptuk (lásd 7. táblázat).

A paramétereszt eredményei alapján (7. táblázat): a gazdaság hozzáadott értéke (EVA), a GDP növekedési rátája (RGDP), az állóeszközökbe történő beruházás növekedése (ATR) és az egy főre jutó rendelkezésre álló jövedelem növekedési üteme (PCDI) a CSR szintjének emelkedése esetén emelkednek, különösen a kiváló és a jó csoport között. Ez azt jelenti, hogy a CSR szintje és a GF között pozitív kapcsolat áll fenn. Az egy főre jutó rendelkezésre álló jövedelem növekedési üteme (PCDI), a GDP növekedési rátája (RGDP) és az állóeszközökbe történő beruházás növekedése (ATR) esetén szignifikáns az eltérés a különböző csoportok között, ezzel szemben a többi esetben az eltérés kevésbé magától értetődő. A 7. táblázat eredményei igazolják a hipotézist, hogy a CSR és a GF között pozitív kapcsolat áll fenn. Mindazonáltal a hipotézis további igazolása érdekében a többváltozós lineáris regresszióanalízist is elvégezzük.

7. táblázat

A FÜGGETLEN MINTÁS T-PRÓBA EREDMÉNYE

					kiváló–jó		jó–megfelelt		megfelelt–nem felelt meg	
	nem felelt meg	megfelelt	jó	kiváló	D-érték	T-érték	D-érték	T-érték	D-érték	T-érték
PCDI	–0,45	–0,05	0,25	0,97	0,72	4,16*	0,30	2,26*	0,40	2,35*
RGDP	–0,25	–0,20	–0,06	0,23	0,29	2,63*	0,14	0,76	0,05	0,22
EVA	–0,11	–0,01	0,04	0,08	0,04	0,64	0,05	0,89	0,10	1,21
ATR	0,26	0,48	0,66	0,93	0,27	2,32*	0,18	1,70*	–0,29	–1,25

*A korreláció 0,05 szinten szignifikáns

Forrás: saját szerkesztés

8. táblázat

VÁLTOZÓK ÉS KONTROLLVÁLTOZÓK KORRELÁCIÓANALÍZISE

		RKS	DTA	SIZE	LOSS	ST
RKS	Pearson-korreláció	1				
	Szig. (kétoldali)					
DTA	Pearson-korreláció	0,008	1			
	Szig. (kétoldali)	0,000***				
SIZE	Pearson-korreláció	0,181	0,021	1		
	Szig. (kétoldali)	0,006***	0,747			
LOSS	Pearson-korreláció	0,055	0,004	–0,034	1	
	Szig. (kétoldali)	0,407	0,955	0,610		
ST	Pearson-korreláció	0,131	0,160	0,122	–0,014	1
	Szig. (kétoldali)	0,047**	0,014**	0,064*	0,831	

Amint a táblázat mutatja, a jelen tanulmányban a változók közötti korrelációt négy típusra bontottuk a szignifikancia-szintje szerint. Ahol az érték mellett nem látható csillag, ott a szignifikancia-szint meghaladja a 0,05 értéket, vagyis a változók közötti korreláció minden további nélkül elutasítható. Csak egy érték van, amely megfelel az egy csillaggal („*”) jelzett szignifikancia-szintnek. Az egy csillag („*”) azt jelenti, hogy a szignifikancia-szint közelít a 0,05 értékhez, azonban a korrelációs együttható csak 0,122. Ez esetben csak nagyon gyenge korreláció áll fenn az ST és a SIZE között. Ahol az érték mellett kettő („**) vagy három csillag („***”) áll, ez azt jelenti, hogy bár az értékek szignifikancia-szintje megfelelő, nagyon gyenge a korrelációs együtthatójuk. Összességében megállapíthatjuk, hogy mind a 4 típus esetében vagy a korrelációs együttható gyenge, vagy a szignifikancia-szint nem megfelelő.

Forrás: saját szerkesztés

A független változók és kontrollváltozók közötti korreláció

Bár a többszörös kollinearitási diagnosztikai probléma megoldása céljából különböző módszerekkel már kezeltük a független és kontroll-

változókat, ezek korrelációanalízisét is el kell végeznünk annak vizsgálata érdekében, hogy a független és kontrollváltozók egymástól függetlenek és alkalmasak-e a többváltozós lineáris regresszióanalízishez. Az eredményeket az 8. táblázat mutatja.

Amint azt a 8. táblázatból láthatjuk, a független változók és kontrollváltozók közötti reláció nem szignifikáns. A legmagasabb Pearson-együttható 0,131, ez az RKS és ST közötti kapcsolatot mutatja. A legalacsonyabb együttható a DTA és LOSS közötti kapcsolat esetében látszik, ez 0,004. Mindezek az együtthatók azt jelzik, hogy a független változók és kontrollváltozók egymástól függetlenek, így alkalmasak a többváltozós lineáris regresszióanalízis elvégzésére.

TÖBBVÁLTOZÓS LINEÁRIS REGRESSZIÓANALÍZIS

A regresszióanalízis modell felépítése

A jelen tanulmányban regressziós modell segítségével azt vizsgáljuk, milyen hatással van a vállalatok társadalmi felelősségvállalása (CSR) a gazdasági fejlődésre (GF). Kiválasztottunk négy hagyományos gazdasági mutatót, amelyek alkalmasak az ország gazdasági fejlődésének kifejezésére. A magyarázó változót a társadalmi felelősségvállalás állapotának tükrözésére használjuk, miközben néhány kontrollváltozót is tekintetbe veszünk. A többváltozós lineáris regressziós modellek a következők szerint épülnek fel:

$$PCDI = \beta_0 + \beta_1 \times RKS + \beta_2 \times DTA + \beta_3 \times SIZE + \beta_4 \times LOSS + \beta_5 \times ST + \epsilon \quad (1)$$

$$RGDP = \beta_0 + \beta_1 \times RKS + \beta_2 \times DTA + \beta_3 \times SIZE + \beta_4 \times LOSS + \beta_5 \times ST + \epsilon \quad (2)$$

$$EVA = \beta_0 + \beta_1 \times RKS + \beta_2 \times DTA + \beta_3 \times SIZE + \beta_4 \times LOSS + \beta_5 \times ST + \epsilon \quad (3)$$

$$ATR = \beta_0 + \beta_1 \times RKS + \beta_2 \times DTA + \beta_3 \times SIZE + \beta_4 \times LOSS + \beta_5 \times ST + \epsilon \quad (4)$$

PCDI: Az egy főre jutó rendelkezésre álló jövedelem növekedési rátája

RGDP: A GDP növekedési rátája

EVA: A gazdaság hozzáadott értéke

ATR: Az állóeszközökbe történő beruházás növekedési rátája

RKS: A Lingrun korrigált CSR-jelentés minősítése

DTA: Adósság mérlegfőösszeghez viszonyított aránya

SIZE: Vállalkozás vagyona

LOSS: Veszteséges-e

ST: Különleges elbánás alá esik-e

A populáció regresszióanalízis

Először a populáció regresszióanalízis segítségével megvizsgáljuk, mennyire magyarázható meg a gazdasági fejlődés elvárása a teljes függvényen. Az elemzés eredményeit a 9. táblázatban láthatjuk.

A 9. táblázatból láthatjuk, hogy a teljes függvény magyarázatot ad a fő várakozásra, vagyis a gazdasági fejlődésre (annak több mint 40 százalékára). Az 1. számú modellnél $R^2=0,573$, ami azt jelenti, hogy az elvárt PCDI 57,3 százalékát megmagyarázza az 1. számú modell. A korrigált R négyzet 0,543, vagyis a regressziós egyenlet jól illik a kutatási adatainkhoz. A becslés standardhibája pedig 27,36313, ami azt jelenti, hogy a teljes függvény előrejelzése pontosnak mondható. A másik 3 modell esetében a modell R^2 értéke kisebb, mint az 1. számú modellnél, ezzel együtt a jelen tanulmány eredménye hasonló más tudósok kutatási eredményeihez. Vagyis az R^2 értéke általában 10 százalék–50 százalék. Így a modellek illenek az ország tényleges helyzetére Kína esetében.

A többváltozós lineáris regresszióanalízis

A jelen tanulmányban az SPSS 22 szoftvert használjuk – a modellt feltöltjük a mintaadatokkal és többváltozós lineáris regressziós modelleket használunk a becsléshez. A következő eredményeket kaptuk (lásd 10. táblázat).

9. táblázat:

ÖSSZEGZÉSMODELL				
Modell ^a	R	R négyzet	Korrigált R négyzet	A becslés standardhibája
1	0,757 ^b	0,573	0,543	27,36313
2	0,722 ^b	0,412	0,407	28,14271
3	0,675 ^b	0,465	0,443	26,44478
4	0,664 ^b	0,441	0,421	28,84275

a. Modellek: PCDI, RGDP, EVA, ATR

b. Előrejelző tényezők: (Konstans), PKS, DTA, SIZE, LOSS, ST

Forrás: saját szerkesztés

10. táblázat:

A TÖBBVÁLTOZÓS LINEÁRIS REGRESSZIÓANALÍZIS EREDMÉNYE A CSR ÉS A GAZDASÁGI FEJLŐDÉS ESETÉBEN²

	1. számú modell	2. számú modell	3. számú modell	4. számú modell
RKS	0,5 (1,87)	0,29 (2,23)	0,11 (2,14)	0,51 (2,51)
DTA	-1,31*(-1,39)	-0,43**(-3,45)	-0,89*(-1,08)	-0,06 (-0,30)
SIZE	0,51 (0,83)	0,35*(2,30)	0,03 (1,35)	0,06 (1,39)
LOSS	-0,83**(-3,76)	-0,31**(-3,72)	-0,26**(-4,87)	-0,02 (-0,21)
ST	-0,06 (-0,04)	-0,22*(-1,10)	0,05 (0,23)	0,53 (0,14)
F	7,35	5,22	5,41	3,19
R2	0,57	0,41	0,47	0,44

*A korreláció 0,05 szinten szignifikáns, a zárójelben megadjuk a T-értéket.

**A korreláció 0,01 szinten szignifikáns.

Forrás: saját szerkesztés

Az elemzés 10. táblázatban látható eredményei alapján az F-teszt statisztikai valószínűsége a regressziós modellben körülbelül nulla, ami jelzi, hogy a többváltozós lineáris regresszióelemzés statisztikailag szignifikáns eredményt ad, és az adatelemzés eredményes. A T-érték (zárójelben) nem olyan magas, és a korrigált illeszkedési jósága nem túl jó. A regresszióanalízis eredményeiből az alábbi következtetéseket vonhatjuk le.

Magyarázó változóként a korrigált CSR-jelentés minősítés (RKS) a gazdaság hozzáadott értékével (EVA), a GDP növekedési

rátájával (RGDP), az állóeszközökbe történő beruházás növekedésével (ATR) és az egy főre jutó rendelkezésre álló jövedelem növekedési ütemével (PCDI) pozitív regressziós együttműködéssel (R²) rendelkeznek. Az eredmények azt mutatják, hogy a korrigált CSR-jelentés minősítés (RKS) és a gazdasági fejlődés között releváns a kapcsolat. A magas színvonalú társadalmi felelősségvállalás hozzájárul a gazdasági teljesítmény javításához. Ennek az az oka, hogy a társadalmi felelősségvállalás feddhetetlensége és eredményessége segíteni fog elkerülni az információs aszimmetria kockázatát, és ezt köve-

tően a tőkepiaci befektetőkben is erősödni fog a befektetéshez szükséges bizalom. Ugyanakkor azonban a T-érték magasabb 1,50-nél, ami jelzi, hogy az RKS és a gazdasági teljesítmény közötti pozitív korreláció fenntartható. Vagyis a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának a hatása a gazdasági fejlődésre hosszú távúnak tekinthető.

Az adósság mérlegfőösszeghez viszonyított arányának (DTA) és az egy főre jutó rendelkezésre álló jövedelem növekedési ütemének (PCDI), a GDP növekedési rátájának (RGDP), a gazdaság hozzáadott értékének (EVA) és az állóeszközökbe történő beruházás növekedésének (ATR) a kapcsolata negatív, ami azt jelenti, hogy a magasabb DTA-érték nem kedvező az ország gazdasági fejlődése szempontjából, bár a tőkeáttét miatt jó hatással lehet a vállalkozás rövid távú nyereségére. Azonban csak az RGDP T-értéke nagyobb 1,5-nél, míg a többi ennél alacsonyabb, ami azt jelenti, hogy a DTA hatása a gazdasági fejlődésre nem fenntartható, ami igaz a tőkeáttét elvére is általában, nevezetesen, hogy csak a pillanatnyi profitra hat ki.

Ezzel szemben pozitív a kapcsolat a vállalkozás vagyona (SIZE) és az egy főre jutó rendelkezésre álló jövedelem növekedési üteme (PCDI), a GDP növekedési rátája (RGDP), a gazdaság hozzáadott értéke (EVA) és az állóeszközökbe történő beruházás növekedése (ATR) között. Vagyis a vállalkozás eszközeibe történő befektetés az egyik oka az ország gazdasági fejlődésének. Más szavakkal, a nemzet gazdasági fejlődése attól függ, mennyi pénzt fektetünk a vállalkozások eszközeibe. Mint tudjuk, a CSR magasabb szintje jelzés a tőkepiac számára a vállalkozás jobb vezetéséről és teljesítményéről, aminek a hatására a tőkepiaci befektetők is nagyobb bizalommal fektetik be a pénzüket. Ilyen helyzetben több tőke áramlik be a tőkepiacra, a vállalkozások eszközeibe történő nagyobb befektetés pedig erőteljesebb gazdasági növekedést és jobb gazdasági fejlődést eredményez. Mindazonáltal csak az

RGDP T-értéke nagyobb 1,5-nél, ami azt jelenti, hogy a vállalkozások eszközeibe történő befektetésnek közvetlenebb a hatása a GDP-re, mint a másik három gazdasági mutatónak. Ez viszont azt jelzi, hogy nem változott meg minden, mindössze az extenzív gazdasági növekedés szakasza zárult le.

A kapcsolat a veszteség (LOSS) és az egy főre jutó rendelkezésre álló jövedelem növekedési üteme (PCDI), a GDP növekedési rátája (RGDP), a gazdaság hozzáadott értéke (EVA) és az állóeszközökbe történő beruházás növekedése (ATR) között szintén negatív. Ez arról tanúskodik, hogy amennyiben a vállalkozás eredménye alacsony vagy negatív, a gazdaság fejlődése is alacsonyabb vagy negatív lesz. Ennek a jelenségnek az az oka, hogy a javakat a vállalkozások hozzák létre, és a vállalkozások vagyontermelő képessége határozza meg az ország gazdaságát mennyiségi szinten. Ez egyúttal a makrogazdasági fejlődés és a mikrogazdasági mutatók összefüggését is megmagyarázza. A T-értékek közül csak egy kisebb 1,5-nél, ami azt jelzi, hogy a LOSS hatása a gazdasági fejlődésre fenntartható, vagyis a nemzetgazdaság fejlődésének előfeltétele, hogy a vállalkozások megőrizték nyereségtermelő képességüket.

A kapcsolat a különleges elbánás (ST) és az egy főre jutó rendelkezésre álló jövedelem növekedési üteme (PCDI), a GDP növekedési rátája (RGDP), a gazdaság hozzáadott értéke (EVA) és az állóeszközökbe történő beruházás növekedése (ATR) között komplexebb az eddigieknél. Az ST és az PCDI, illetve a RGDP között a kapcsolat negatív, ami arról tanúskodik, hogy amennyiben a tőzsdén jegyzett cég különleges elbánás alá esik, ez mennyiségi csökkenést okoz a gazdaságban, mivel a T-érték kisebb 1,5-nél. Ezzel szemben az ST és az EVA, illetve ATR között pozitív a kapcsolat. Amennyiben egy tőzsdén jegyzett cég részvényei különleges elbánás alá esnek, némi stratégiát igényel úgy korrigálni a befektetést,

hogy ez növelje az állóeszközökbe történő befektetést és az EVA-t. Azonban ezeknek a tételnek is alacsonyabb a T-értéke 1,5-nél, ami azt jelenti, hogy a tőzsdén jegyzett cégek különleges elbánás miatti korrekciója csak rövid időre szól.

Az adatelemzés eredményei alapján bizonyítható, hogy szignifikáns pozitív korreláció áll fenn a társadalmi felelősségvállalás minősége és a nemzet gazdasági fejlődése között.

EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉS

A társadalmi felelősségvállalás és a nemzet gazdasági fejlődése közötti kapcsolat igazolása céljából 681 tőzsdén jegyzett kínai céget választottunk kutatási mintának. Az ország gazdasági fejlődésének a fokmérőjeként négy hagyományos gazdasági mutatót választottunk: a gazdaság hozzáadott értékét (EVA), a GDP növekedési rátáját (RGDP), az állóeszközökbe történő beruházás növekedését (ATR) és az egy főre jutó rendelkezésre álló jövedelem növekedési ütemét (PCDI). A magyarázó változó a Lingyun cég CSR-jelentés minősítésének a korrigált értéke (RKS). A következő kontrollváltozókat választottuk: adósság mérlegfőösszeghez viszonyított aránya (DTA), vállalkozás vagyona (SIZE), veszteséges-c (LOSS), különleges elbánás alá esik-e (ST). A társadalmi felelősségvállalás és a nemzetgazdaság teljesítménye korrelációanalízisét követően az SPSS 22 szoftvert alkalmaztuk a regressziós modell felállítására és a többváltozós lineáris regresszióanalízis elvégzésére.

Független mintás T-próba elvégzésével meggyőződünk róla, hogy pozitív a kapcsolat a CSR szintje és a gazdasági fejlődés között, vagyis igazoltnak tekinthetjük a CSR és a GF között fennálló pozitív kapcsolatról szóló hipotézisünket. Ezt úgy is mondhatjuk, hogy amennyiben emelkedik a CSR szintje Kínában, a gazdasági fejlődés is javulni fog. Mind-

azonáltal, a többi mutatót tekintve az eltérés nem olyan magától értetődő, ami szintén jelzi, hogy a CSR és a GF között kapcsolat áll fenn. A CSR és a GF közötti kapcsolat további igazolása érdekében lineáris regresszióanalízissel folytattuk a vizsgálatot.

A korrelációanalízis eredménye alapján elmondhatjuk, hogy a CSR és a GF között valódi korreláció áll fenn és csekély a kapcsolat a független változók és a kontrollváltozók között, ami azt jelenti, hogy az általunk választott független és kontrollváltozók alkalmasak a lineáris regresszióanalízis elvégzésére. A CSR és a GF közötti kapcsolat erősségének és irányának az igazolása céljából lineáris regresszióanalízist végeztünk.

Többváltozós lineáris regresszióanalízis segítségével megállapítottuk, hogy a társadalmi felelősségvállalás minősége pozitívan viszonyul az ország gazdasági fejlődéséhez. A módszer megmutatta, hogy a társadalmi felelősségvállalás jobb minősége az ország gazdasági teljesítményének a javulását eredményezheti. Ugyanakkor azt is megállapítottuk, hogy amennyiben a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának minősége csökken, a gazdasági fejlődés is a szokásos szinten marad. A T-próba révén megállapítottuk, hogy a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának a minősége kihat a gazdasági fejlődésre, amely hatás nem pillanatnyi, hanem fenntartható. Mindazonáltal a T-érték (zárójelben) nem olyan magas, a korrigált illeszkedési jósága nem túl jó, és az R^2 általában 10 százalék–50 százalék között van. Ennek az egyik oka, hogy a kutatási mintát kizárólag Kínából vettük. Így, amikor folytatni kívánjuk a kutatást, nagyobb, más országokra is kiterjedő mintát veszünk, ami megbízhatóbbá teszi majd az eredményt.

A jelen tanulmány nem az első, amely a makroökonómia és mikroökonómia kapcsolataival foglalkozik, viszont az első, amely kvantitatív módon közelíti meg a CSR GF-re tett hatását. A kutatási adatok áttekinthetősége

érdekében a jelen tanulmányban csak Kínából választottunk adatokat, így viszont a kutatási eredmények nem tökéletesek. A jövőbeni kutatás folyamán nagyobb, más országokra is kiterjedő mintát veszünk a megbízhatóbb eredmények elérése érdekében.

A jelen tanulmányban a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának a gazdasági fejlődésre tett hatását vettük górcső alá. Igazából a gazdasági fejlődés is visszahat a CSR-re. *Shuwang Yang* és *Nan Meng* (2016) megállapítják, hogy

a gazdasági fejlődés pozitív hatással van a vállalatirányításra és a vállalatok társadalmi felelősségvállalásával kapcsolatos adatközlésre. A gazdasági fejlődés magasabb szintje tökéletesebb vállalatirányítási struktúrát eredményez, és a társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó adatszolgáltatás is javul. A gazdasági fejlődésnek a vállalatirányításon keresztül a vállalatok társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó adatszolgáltatására tett pozitív hatása szignifikánsnak tekinthető.*

* A jelen munkát a Kínai Ösztöndíj Tanács támogatta.

JEGYZETEK

¹ 2014-ig mindössze 681 cég, a tőzsdén jegyzett cégek 26,7 százaléka adott közre CSR-jelentést. *Forrás:* <http://finance.sina.com.cn/china/20141008/143520482679.shtml>

² A többváltozós lineáris regresszióanalízis során egyenként elemeztük a modelleket. Mindazonáltal az eredmények könnyebb értelmezése és összehasonlítása érdekében összesítettük a többváltozós lineáris regresszióanalízis eredményeit.

IRODALOM

BARTLING, B. – WEBER, R. A. – YAO, L. (2015): Do Markets Erode Social Responsibility? (Megtörik-e a társadalmi felelősségvállalás lendülete a piacokon?) *Quarterly Journal of Economics.* 1., 219–266. oldal

JHA, A. – COX, J. (2015): Corporate Social Responsibility and Social Capital. (A vállalatok társadalmi felelősségvállalása és a társadalmi tőke.) *Journal of Banking and Finance.* 60., 252–270. oldal

CAHAN, S. F. et al. (2015): Corporate Social Responsibility and Media Coverage. (A vállalatok társadalmi felelősségvállalásának a megjelenése a médiában.) *Journal of Banking and Finance.* 59., pp 409–22. oldal

KOLK, A. (2016): The Social Responsibility of International Business: From Ethics and the Environment to CSR and Sustainable Development. (A nemzetközi üzleti világ társadalmi felelősségvállalása: Az etikától és környezetvédelemtől a CSR-ig és a fenntartható fejlődésig.) *Journal of World Business* 1., 23–34. oldal

DAWKINS, C. E. (2016): A Test of Labor Union Social Responsibility. (A szakszervezetek társadalmi felelősségvállalásának a próbája.) *Business & Society* 55., 214–245. oldal

LUO, X. – DU, S. (2015): Exploring the relationship between corporate social responsibility and firm

innovation (A vállalatok társadalmi felelősségvállalása és az innováció közötti kapcsolat vizsgálata.) *Marketing Letters* 4., 703–714. oldal

NAVARRO, E. et al. (2006): Corporate Social Responsibility and Economic Growth. (A vállalatok társadalmi felelősségvállalása és a gazdasági növekedés.) *Estudios de Economía Aplicada* 2., 723–749. oldal

NOLLET, J. – FILIS, G. – MITROKOSTAS, E. (2016): Corporate Social Responsibility and Financial Performance: A Non-linear and Disaggregated Approach. (A vállalatok társadalmi felelősségvállalása és a pénzügyi teljesítmény non-lineáris és diszaggregált megközelítésben.) *Economic Modelling* 52., 400–407. oldal

QUAZI, A. – AMRAN, A. – NEJATI, M. (2016): Conceptualizing and measuring consumer social responsibility: a neglected aspect of consumer research. (A fogyasztói társadalmi felelősségvállalás fogalmi értelmezése és mérése: a fogyasztók tudományos vizsgálatának egy mellőzött aspektusa.) *International Journal of Consumer Studies* 1., 48–56. oldal

SAGUY, I. S. (2016): Challenges and opportunities in food engineering: modeling, virtualization, open innovation and social responsibility. (Az élelmiszer-mérnökök előtt álló kihívások és lehetőségek: modell-

alkotás, virtualizáció, nyílt innováció és társadalmi felelősségvállalás.) *Journal of Food Engineering* 1., 2–8. oldal

SHUWANG, Y. – NAN, M. (2016): Economic development, corporate governance and corporate social responsibility information disclosure – empirical evidence from Chinese listed corporations. (Gazdasági fejlődés, vállalatirányítás és a vállalatok társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos adatszolgáltatása tőzsdén jegyzett kínai vállalatokra vonatkozó empirikus adatok tanúsága alapján.) *Hubei Social Sciences* 1., 80–84. oldal

TOSHIHIRO, M. – AKIRA, O. (2014): Corporate Social Responsibility or Payoff Asymmetry? A Study of an Endogenous Timing Game. (Társadalmi felelősségvállalás vagy aszimmetrikus megtérülés? Egy endogén időzítési játék vizsgálata.) *Southern Economic Journal* 2., 457–473. oldal

UZOECHE, N. (2014): 'Oil complex' and social responsibility theory of the media: Shaping Nigeria's environmental discourse with social media. („Olajkomplexum” és a média társadalmi felelősségvállalás elmélete: a közösségi médiával folytatott környezetvédelmi diskurzus alakítása Nigériában) *International Journal of Technology Management & Sustainable Development* 2., 117–134. oldal